

O redu u lukama i na moru u SR Hrvatskoj

(U povodu donošenja novog Pravilnika o održavanju reda u lukama i pristaništima te na ostalim dijelovima obalnog mora i unutrašnjim plovnim putovima)

28. VI o. g. stupio je na snagu novi PRAVILNIK O ODRŽAVANJU REDA U LUKAMA I PRISTANIŠTIMA TE NA OSTALIM DIJELOVIMA OBALNOG MORA I UNUTRAŠNJIM PLOVNIM PUTOVIMA (Nar. nov. SRH, br. 23 od 20. VI 1975. god.). Već je nedavno objavljeni republički Zakon o pomorskom i vodnom dobru, lukama i pristaništima (Nar. nov. SRH, br. 19, 24 i 39/74) u pogl. V — Red na pomorskom... dobru u čl. 57—80 donio okvirne odredbe o održavanju reda na moru, a posebno u lukama, te je ovlastio republičkog sekretara za pomorstvo, saobraćaj i veze da o tome donese podrobnije odredbe, što je i učinjeno ovim Pravilnikom.

I — Luke

Korisnik luke dužan je u skladu sa njenom namjenom održavati u ispravnom stanju obale, dubine, plutače, lučka svjetla i druge uređaje, postrojenja i naprave za sigurnost plovidbe, a sve eventualne preinake na njima može izvršiti samo uz prethodnu suglasnost lučke kapetanije kao osnovnog organa za sigurnost plovidbe. Lučka kapetanija, odnosno ispostava kapetanije kao njena isturena organizaciona jedinica ovlaštena je da nadzire

- plovidbu, pristajanje, privez, odvez i sidrenje brodova i čamaca, ukrcaj i iskrcaj putnika i robe;
- održavanje reda u kupalištima (uređenim i prirodnim), kupanje, plivanje, ronjenje, jedrenje i vršenje svih ostalih sportskih i drugih aktiv-

nosti na moru, čišćenje obala i mora od zagađivanja.

Zapovjednik broda ili osoba koja ga zamjenjuje, kao i voditelj čamca u toku plovidbe, pristajanja, priveza, odveza i sidrenja ne smije ugrožavati ljudske živote ili nanositi štetu. Stoga u svrhu da se na vrijeme izbjegnu ovakve nezgode ili štete, svaki brod u luci mora biti spreman za manevriranje, a po potrebi i za brzo isplovljenje iz luke. Svaki brod ili čamac mora u luci biti privezan ispravnim vezovima, a prilikom nadolaska oluje, vjetera, valova i sl. mora pojačati svoje vezove odnosno povećati broj sidara, ali tako da pri tome ne ometa plovidbu ostalih brodova i čamaca u luci prilikom njihovog isplovljenja ili uplovljenja. Danju brod na vezu u luci dužan je istaknuti crvenu zastavu, a noću svjetlo, ako njegovi vezovi ometaju kretanje drugih brodova i čamaca. Po pramcu i po krmi brod u luci mora imati bijelo svjetlo vidljivo sa svih strana. Ukoliko su obale u luci zauzete brodovima i čamcima, tada se uz bok svakog broda ili čamca mogu privezati jedan ili više drugih takvih plovnih objekata i preko njihovih paluba održavati vezu s obalom (»nužni« prolaz).

Lučka kapetanija, odnosno njena ispostava ima pravo da se i ne složi sa mjestom za privez u luci broda ili čamca, koje mu odredi korisnik luke, ako bi se time ugrozila sigurnost plovidbe, ljudski životi ili objekti na obali ili u moru. Lučka kapetanija je ovlaštena i narediti brodaru, vlasniku ili nosiocu prava korištenja broda ili čamca da ovi premjeste brod ili čamac u luci ili da isplove iz luke, ako ti plovnii objekti ugrožavaju sigurnost plovidbe, čak i na njihov teret i rizik, ako oni to ne izvrše pravovremeno ili ako uopće ne izvrše. Za sve radnje koje se vrše u luci, a koje ugrožavaju sigurnost plovidbe ili bi mogle ugroziti tu si-

gurnost (rasprema, kasiranje, dokovanje, nasukanje, potonuća ili napuštanje brodova i čamaca, tegljenje u luci sl.), potrebna je i suglasnost lučke kapetanije. Stoga je i zabranjeno u luci obavljati one radnje, koje ometaju održavanje reda, kao što su zakrčenje naprava za privez i pristup tim napravama vozilima i sl., neovlašteno premještati, mijenjati i uklanjati vezove, sidra i uređaje drugih brodova i čamaca, plovidbene i druge oznake, osim u slučaju otklanjanja neposrednih šteta, oštećivati obale nedozvoljenim opterećenjem, zaagađivati zrak, ispuštati dim iznad dozvoljenih količina; glisiranje, skijanje, kupanje, ne davanje prednosti brodovima i čamcima koji odlaze iz luke, vožnja nesmanjenom brzinom u luci i sl.

Zapovjednik broda ili osoba koja ga zamjenjuje, kao i voditelj čamca s obaveznim članom posade, dužni su po dolasku u luku brodom ili takvim čamcem, a prije početka ukrcaja ili iskrcaja putnika i robe prijaviti lučkoj kapetaniji dolazak, odnosno odlazak prigodom isplavljenja broda ili čamca iz luke, i to u propisanom roku, kao i izvijestiti lučku kapetaniju o vanrednim događajima u vezi putovanja, a koji ugrožavaju sigurnost plovidbe i ljudske živote. Ako brod ili čamac dolazi u luku ili odlazi iz luke izvan radnog vremena lučke kapetanije ili uplovi u luku odnosno isplovi iz luke u kojoj nema ispostave kapetanije ili lučke kapetanije, tada se prijava, odnosno odjava šalje putem pošte u roku od 24 sata. Oni brodovi i čamci, koji dolaze iz inozemstva ili su u toku plovidbe iz domaće luke došli u fizičku vezu s brodom ili čamcem iz inozemstva, tada su oni prigodom uplovljavanja u luku obavezni zatražiti odobrenje za slobodni promet s obalom (»pratica libera«), a dužni su i prethodno danju istaknuti karantenski znak, a noću odgovarajuća svjetla. Uz takav brod ili čamac prije dobivanja odobrenja za slobodni promet s obalom može pristati samo plovni objekt za upravne svrhe (carinski, unutrašnjih poslova, za sigurnost plovidbe i sl.); plovni objekt radi pružanja pomoći ili spasavanja, tegljač radi tegljenja, peljarski brod ili čamac radi peljarenja, s tim da svi ovi plovni objekti izvrše samo svoju osnovnu namjenu. Svaka se sumnja o postojanju zarazne bolesti na brodu ili čamcu obavezno prijavljuje lučkoj kapetaniji, odnosno sanitarnom organu radi poduzimanja odgovarajućih mjera. Svaki brod i čamac domaće zastave, koji mora imati člana posade, kada dolazi u luku mora predati lučkoj kapetaniji Opću izjavu (The General Declaration) i Knjigu popisa posade (The Book of the Crew List), a ako dolazi iz inozemstva, tada i Izjavu o zdravstvenom stanju osoba na brodu (The Maritime Declaration of Health). Domaći brod u plovidbi našim obalnim morem prigodom dolaska u luku mora prijaviti lučkoj kapetaniji samo dolazak broda. Brod domaće zastave, koji vrši međunarodna putovanja i čamac koji mora imati člana posade, moraju prilikom odlaska iz luke predati lučkoj kapetaniji Opću izjavu i Iskaz tereta (The Cargo Declaration). Ako takav brod ili čamac plovi samo između domaćih luka, tada prije odlaska iz luke mora lučkoj kapetaniji predati samo izjavu odlaska. Ako lučka kapetanija utvrdi da se na brodu koji treba da isplovi iz luke nalaze osobe koje nisu unesene u Popis posade odnosno Popis putnika (The Passenger List) kao i u odgovarajuće izvatke, ona može zabraniti isplavljenje broda. Isto tako, ako se na brodu ili čamcu ukrcava veća količina tereta ili veći broj putnika nego što je dozvoljeno, a što u stvari ugrožava sigurnost broda i čamca, zabranit će tom plovnom objektu isplavljenje. Po završenom ukrcavanju odnosno iskrcavanju tereta ili putnika brod ili čamac mora biti spreman da isplovi nakon izvršenih priprema za plovdbu, i to prema utvrđenim normama luke. Na zahtjev lučke kapetanije takav brod ili čamac dužan je prema potrebi ili da isplovi, ili da promjeni vez, osim u slučaju izvršenja nužnog popravka na uređajima za sigurnost plovidbe.

Na brodu u luci mora se obavezno nalaziti dovoljan broj članova posade odgovarajućih zvanja i ovlaštenja službe palube i stroja, kako bi se moglo u svako doba izvršiti sigurno manevriranje, premještanje ili spasavanje broda, a ako je brod na sidrištu, tada mora imati članove posade, po broju i zvanjima koji su

propisani dok je brod u plovidbi. Svaka promjena na brodu i čamcu s posadom u vezi osoba mora se obavezno prijaviti lučkoj kapetaniji, a brod ili čamac strane zastave mora prijaviti i svaku drugu promjenu podataka, koja je nastala dok je odnosni plovni objekt u luci. Brod koji se opskrbljuje u luci pogonskim gorivom mora na najistaknutijem mjestu vijati danju crvenu zastavu, a noću mora istaknuti crveno svjetlo, te držati zatvorene sve palubne otvore i imati za to vrijeme u pripravnosti sredstva za gašenje požara i posadu. Na brodu i čamcu u luci zabranjeno je obavljati radnje koje mogu ugroziti ljudske živote, proizročiti požar ili nanijeti štetu drugim brodovima i čamcima, obali, napravama, uređajima i postrojenjima, a brodsku zviždaljku i zastavni nakit u luci smije se upotrebiti odnosno vijati samo po prethodnom odobrenju lučke kapetanije, zviždaljka se smije upotrebiti bez odobrenja samo u slučaju opasnosti. Brod koji vrši međunarodna putovanja u luci mora na svoj vez postaviti zaštitu od miševa.

Korisnik luke dužan je omogućiti brodu ili čamcu privez u luci kada su ugroženi ljudski životi ili sigurnost plovidbe. Inače prvenstvo priveza uz operativnu obalu u luci imaju, u pravilu, brodovi odnosno čamci koji prevoze putnike, kao i brodovi redovnih linija s objavljenim redom plovidbe, prema raspoloživim kapacitetima i brodovi sa lako pokvarljivom robom, radi nastale havarije broda i sl. Brod odnosno čamac, koji je u luci iskrcao opasan teret mora prije isplavljenja imati svjedodžbu o izvršenoj degazaciji odnosno dekontaminaciji. Iskrcaj tereta, opskrba broda ili čamca pogonskim gorivom i sl. materijalom u luci ne smije početi prije nego se iskrcaju putnici, a njihov ukrcaj može početi istom po završetku ukrcaja tereta, pogonskog goriva i sl. Preko brodske ograde ne smiju se ukrcavati ni iskrcavati ni putnici ni njihova osobna prtljaga. Ivični obalni prostor (»bankina«) u luci mora biti stalno slobodan, kako bi se omogućio nesmetani privez i odvez brodova i čamaca, iskrcaj i ukrcaj putnika i tereta. Širinu ovog prostora određuje korisnik luke uz saglasnost lučke kapetanije. Korisnik luke, zapovjednik broda ili osoba koja ga zamjenjuje, te voditelj čamca prilikom ukrcaja, iskrcaja i prekrcaja tereta moraju poduzeti potrebne mjere u cilju otklanjanja opasnosti za sigurnost ljudi i imovine. Kod manipulacije rasutim teretom (pijesak, rudače, žitarice i sl.) iz broda odnosno čamca na obalu i obr., kao i između broda odnosno čamca i broda odnosno čamca mora se postaviti platno i sl. radi spriječavanja rasipanja tog tereta, a po završetku takve manipulacije, nosilac posla dužan je očistiti korišteni dio obalnog prostora. Ukrcaj i iskrcaj putnika sa broda odnosno čamca vrši se preko propisanih mostova ili stepenica, a na dijelu operativne obale u luci, koji je za to određen; iznimno i putem čamca koji se ne smije približiti brodu prije negoli ovaj završi manevru. Korisnik luke dužan je za to osigurati mjesto za privez broda odnosno čamca, kao i slobodan prostor za pristup putnika, a ovaj prostor neću i osvijetliti. U cilju postizavanja što veće sigurnosti ukrcaja i iskrcaja putnika i tereta sa broda ili sa čamca s posadom moraju se poduzeti određene mjere; otvor ograde (linice) mora se pravovremeno otvoriti po zaustavljanju broda ili čamca, a zatvoriti nakon odveza broda ili čamca; most i stepenice za ukrcaj i iskrcaj putnika i tereta moraju biti čvrsto postavljene sa jakim bočnim ogradama i po podu poprečnim letvicama, a noću moraju biti i osvijetljeni. Ukrcaj i iskrcaj putnika vrši se uz prisutnost najmanje jednog člana posade i koluta za spasavanje s odgovarajućim konopom; grotla skladišta i svi palubni otvori moraju biti ograđeni, zatvoreni i osposobljeni za prolaz. Čamci, koji uz naplatu prevoze putnike u luci (»šajkašenje«) vrše tu privrednu djelatnost kao zanatu sličnu djelatnost iz određenog mjesta u luci, na određenoj relaciji odnosno relacijama uz istaknuti cjenik prijevoznih usluga, a po potrebi i s objavljenim voznim redom prijevoza putnika.

II. Trajektna pristaništa

Kako se linijski obalni pomorski promet putnika, a naročito lokalni na relaciji kopno — otoci i obr. sve više razvija napuštanjem klasičnih »bijelih« brodova, a prihvatom novih, funkcionalnijih plovnih objekata — trajekata, to je i ovaj Pravilnik, istina za sada samo djelomično, vodio računa i o ovom novom vidu prijevoza vozila i putnika, kako između obale i otoka, a tako i između samih otoka, prvenstveno bližih, a zatim i udaljenijih. Iako su trajekti u stvari »pokretni mostovi« — produžetak cesta, i to Jadranske magistrale i njenih priključaka do određenih punktova na obali — trajektnih pristaništa s parkiralištem, pa »preko mora« najkraćom vezom do najbližeg punkta na otocima — trajektnog pristaništa s parkiralištem, a otuda asfaltnom cestom kao otočnom magistralom i njenim priključcima do svih otočnih — većih i manjih naselja i njihovih plaža, to su ipak ovi trajekti brodovi, pa i za njih vrijede sve odredbe o redu u lukama, kako su iznijete u I. dijelu. Tako je radi sigurnosti plovidbe propisano da prigodom ukrcanja vozila (osobnih automobila, teretnih kamiona i sl.) na brod — trajekt i iskrcaja vozila sa tog broda smije se u njemu nalaziti samo vozač. Vozila na brodu — trajektu moraju se smjestiti tako da se između njih mora ostaviti slobodan prolaz za putnike i posadu, a sama vozila — njihove kotače, pored ručnog kočenja treba osigurati i odgovarajućim sredstvima (klinovi i sl.) od eventualnog pomicanja za slučaj nevremena, oluje, valova i sl. Prije isplavljenja iz luke — trajektnog pristaništa, koji je ili poseban samo za tu vrstu plovnih objekata, (Brestova, Puđanica, Vira, Var i dr), ili je u sastavu luke kao cjeline za sve plovne objekte (Baška, Jublucnuc, Trpanj, Silo i dr.), te za vrijeme plovidbe na brodu — trajektu moraju se zatvoriti sva vrata za ulaz odnosno izlaz vozila i osigurati ih od otvaranja.

III. Ostali dijelovi obale i mora (tjesnaci, tovarišta, marine i sl.)

Brod ili čamac u plovidbi tjesnacima (Pašman-skim i dr.), kanalima (Korčulanskim i dr.), ušćima rijeka (Zrmanja, Neretva i dr.), pored nezaštićenih obala i mjesta gdje se izvode obalni ili podvodni radovi, dužni su ploviti takvom brzinom da valovi izazvani njihovom plovidbom ne ugroze i ne nanesu štetu drugim brodovima, čamcima, obalama, napravama, uređajima i postrojenjima na obali u moru, kao i obalnim ili podvodnim radovima. Korisnici uređaja i naprava izgrađenih ili postavljenih na obali ili u moru dužni su ih održavati u stanju koje ne predstavlja opasnost za ljudske živote i sigurnost plovidbe, a u protivnom lučka kapetanija određuje mjere o dovođenju u ispravno stanje ili čak uklanjanje tih uređaja i naprava. Ako ovi uređaji ili naprave imaju i noćno vanjsko osvjetljenje, tada se na svjetiljkama moraju postaviti štitnici u smjeru plovnog puta — rute. Sve naprave i uređaji, koji su usidreni ili pričvršćeni za dno mora (platforme, splavi i sl.), kao i ostali objekti koji ometaju plovidbu moraju biti i danju i noću propisno označeni, i to na način i pod uvjetima koje odredi lučka kapetanija.

Na plovnom putu mogu se obavljati sportske i druge aktivnosti samo uz prethodno odobrenje lučke kapetanije koja određuje mjere za vršenje tih aktivnosti. U cilju zaštite ljudskih života i uopće sigurnosti plovidbe brodovi, motorni čamci i jedrilice ne smiju se, u pravilu, približavati obali, i to:

- do 300 m brodovi u javnom prometu,
- do 200 m brodovi za sport i zabavu,
- do 50 m motorni čamci i jedrilice,

osim ako to ne zahtijeva konfiguracija plovnog puta, ali su tada ovi plovni objekti dužni smanjiti brzinu vožnje. Čamci na vesla smiju ploviti morem i na manjoj udaljenosti od 50 m od obale. U vodenom prostoru uz kupališta (uređenih i prirodnih) čamci moraju ploviti na udaljenosti većoj od 50 m od ograde uređenog, a 150 m od obale prirodnog kupališta. Glisiranje se može obavljati samo na udaljenosti većoj od 200 m od obale, i to samo na području koje odredi lučka ka-

petanija. Skijanje može se obavljati samo na područjima koja su za to određena i kao takva označena od strane lučke kapetanije.

Kupači ne smiju plivati izvan ograđenog vodenog prostora uređenog kupališta, kao ni na većoj udaljenosti od 100 m od obale prirodnog kupališta, a samo iznimno i na većoj udaljenosti od prirodnog kupališta, ako se na tom području ne vrši plovidba (pličači, sprudovi, hridi i sl.). Za kupanje i plivanje u sportskim lukama (marine) i ostalim lučicama, u uskim plovnim prolazima i kanalima, kao i za sunčanje na izgrađenim obalama i gatovima potrebno je posebno odobrenje lučke kapetanije. Osobe dok obavljaju podvodni ribolov ili kakvu drugu aktivnost pod morem, moraju za vrijeme ronjenja po površini mora sa sobom povlačiti žuti ili narančasti balon najmanjeg promjera 30 cm. Lučka kapetanija određuje način označavanja prostora za sportsko natjecanje, kao i natjecanja u podvodnom ribolovu ili nekoj drugoj aktivnosti pod morem.

Radi ukrcaja i iskrcaja tereta, brodovi i čamci mogu pristajati i izvan područja luka na određenim mjestima uz obalu kopna ili otoka (tovarišta), ukoliko na tim mjestima postoji siguran privez, dovoljna dubina i širina koja je potrebna za izvođenje manevra broda, što utvrđuje lučka kapetanija. Uvjete pod kojima brodovi, čamci i drugi plovni objekti namijenjeni za sport i razonodu mogu boraviti u marinama — sportskim lukama uređuje korisnik te luke. Ovaj mora najdalje do 28. III 1976. god. utvrditi uvjete pod kojima plovni objekti namijenjeni za sport i zabavu mogu boraviti u marini, a do tada primjenjivat će se postojeća pravila. Određene odredbe ovog Pravilnika (spremnost za manevriranje, privez uz bok ratnog broda, obaveza traženja tegljača, obaveznost prijave i odjave, podnošenje brodskih isprava, uvid u evidenciju osoblja na brodu, približavanje obali i sl.) ne odnose se na domaće i strane ratne brodove.

Sve ostale odredbe, koje se odnose na održavanje reda u lukama, a iznijete su u I. dijelu (ugrožavanje ljudskih života, nanošenje šteta, nespremno manevriranje, ometanje plovidbe, neuklanjanje podrtina i sl.) primjenjuju se i na održavanje reda i na ostalim dijelovima obala i mora izvan područja luka.

Za povrede svih ovih odredaba o redu u lukama, u trajektnim pristaništima i na ostalim dijelovima obale i mora, njihovi prekršitelji kažnjavaju se novčanim kaznama od 300 — 5000 din, a pomorski prekršaji s obzirom na težinu i vrstu djela podijeljeni su u 6 grupa (od 300, 500, 1500 i 3000 din na više), od kojih se 2 grupe sa 14 prekršajnih djela kažnjavaju s novčanim kaznama od 50 i od 100 din, a odnose se i na naplaćivanje na licu mjesta (mandatno kažnjavanje) od strane određenih radnika lučkih kapetanija i njihovih ispostava, koji su ovlašteni i za obavljanje poslova nadzora sigurnosti plovidbe.

Stupanjem na snagu odredaba ovog Pravilnika 28. VI 1975. god. u obalnom moru Jugoslavije, a u granicama SR Hrvatske prestale su vrijediti odredbe

- Pravilnika za izvršenje Uredbe o redu u lukama (Sl. l. FNRJ, br. 51/50 i 2/59), i
- Pravilnika o tegljenju brodova u pomorskim lukama FNRJ (Sl. l. FNRJ, br. 51/50),

dok je stara Uredba o redu u lukama (Sl. l. FNRJ, br. 7/50, 57/54. i 32/58) s produženjem važnosti na osnovi čl. 51 st. 1. Osnovnog zakona o službi sigurnosti plovidbe (Sl. l. SFRJ, br. 39/64, 47/65 i 6/67) pravno prestala vrijediti na području SR Hrvatske još 24. V 1974. god. tj. stupanjem na snagu njenog Zakona o pomorskom i vodnom dobru, lukama i pristaništima.

Nakon što i ostale primorske SR Slovenija, Crna Gora, Bosna i Hercegovina donesu svoje republičke zakone o pomorskom dobru i lukama, te pravilnike za izvršenje tih zakonskih odredaba (SRBiH je donijela Zakon o lukama i pristaništima — Sl. l. SRBiH, br. 20 i 28/72) cijela naša jadranska obala i obalno more SFRJ dobit će novo savremeno reguliranje upravnih, pravnih i ostalih odnosa u plovidbi Jadranom. Ovo tim više, što se nalazimo i pred donošenjem novog, saveznog ZAKONA O POMORSKOJ I UNUTRAŠNJOJ PLOVIDBI, kojim će biti zaokružena cjelina našeg pomorskog zakonodavstva.